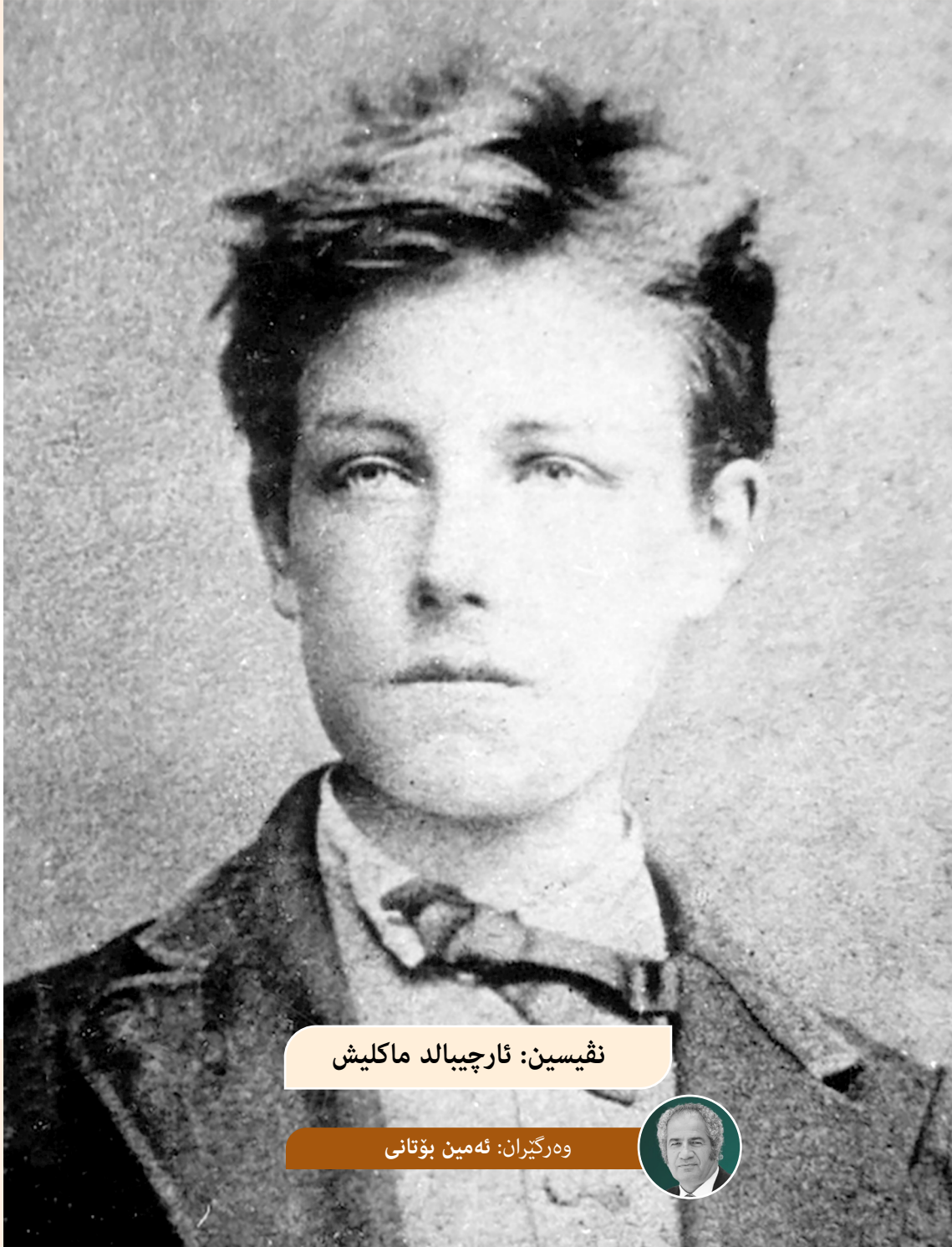

رامبو... دژبه‌ری جیهانی

نقیسین: ئارچیبالد ماکلش

وه‌رگیران: ئەمین بۆتانی

A. Rimbaud

و گه هشتتا گوپیتکین ئالاف و ته کنه لوجیایی، هن هه فده مین مه هه نه به ری خوه دوورتیخن، و چۆ دبیت ئەم مهنده هوش مینن کو چاخۆ پیشفه چوون و سه رکه فتنین ته کنیکی؛ فه په شیانا (سارته ری و پووچیبینی یا (کامۆ) ی و داخوه یانییه کا (پاپ) تی به رهه م ئینا دبیتزه گو یا ئه ردی هاتی یه ئافراندن کو ب بیته گو رستان-ته فی داخوه یانی یا لیبوکین مه یین توره یی ئه وین توره فائین سان فرانسیسکو و نیویورک دینن و دهن و وانا کونترۆل دکهن، و یان زمانۆ خوه ب سه ر وان دا دسه پینن، ئه فه ژۆ راستیه که نایۆ مانده ل و رکمانیکرن.

ئه فه ب خوه راستیه که گه ره که هه ر گریمانیه ک وۆ لبه ر چاف وه رگره ژ په نگۆ گریمانیه من. و بیگومان هه ز و برسیبونه کا مرؤفاهییبی هه یه بو هه ر تشتی دژبه ری جیهانی به، هه لبه سته ک ژۆ خزمه تا فی رپچۆ دکه ت، دگه ل فی چه ندۆ؛ نه مومکنه چ تیگه هه ک بو هونه ری کاملانۆ بخوه فه ب بینه هه که وی ئالی و په هه ندۆ تاری ل به ر چاف نه دانه. به لۆ ناسته نگ و زه حمه تی دوۆ هه ندۆ دایه رپکۆ ب هه بوونا وی (په هه ندۆ تاری) به دین دچارچۆفی تیرم و زاراقین پوهن و خوه یا. په یفا (شۆره ش) ل جه م مه بوویه په یفه کا تۆره یی و ئاماژه یه که بو به رهه مۆ نشه کۆ تۆره فنانان ب ته فایی، کو پرانی یا وان فه ره نسۆ نه و د ناقبه را سالین هه ردوو جه نگین جیهانی یین ئیکۆ و دووی چیبوونه و پیگه هه شته؛ و ژ ئه نجام و فه ریزا وۆ تیگه ه و میتالیته یی وان فه لسه فه یه کا شۆره شفانی وه رگره ت دژبه ری هه له وه شیان و ژبه رپکچوونا ژيانا مرؤفاهی یی. لی

هه تا نها ئەز گاف ب گاف هاته و من پشته خوه ب مه گرتی (گریمانیه) و پیشنیاره کۆ فه گریدایه؛ کو هه ردوو ژۆ د ناف وۆ په خشانا سه روا دارا (لاوتۆزی یی چینی) دا نخافتینه، ئه و په خشانا گه له ک ری پۆ ده سته پدکه ن؛ ئه و مه گرتی و گریمانیه دبیتۆ کو پیدفی و هه و جه داریا مه یا هه ری کوورا مرؤفاهییبی ئه وه رامانه کۆ بدهینه ژيانا خوه، ئه و پیشنیار ژۆ دبیتۆ کو هه لبه سته ئیک ژ وان رپکایه رامانا ژيانۆ رافه و شۆفه دکه، و ئاوا یی هه ری ب باندۆره ل هه نده ک ئالیان فه. به لۆ مه گرتی و پیشنیار ته نن موه وونه یین که رپک و ته حلن و گه ره که خوه دگه ل وان راستییان بگونجینه یین ئه و مه گرتی و پیشنیار هه ول دده ن وان رپکپه یخن، هه لبه ت راستییین هه لبه سته و هه و جه داریین ژيانۆ ره فۆک و لۆکون، و هن جارن هه لبه سته خوه وه ک رپکخه ری ژيانۆ نابینه، لی وه ک ئالییه کۆ دژبه ر و به ر وفاژ خوه تینه به رچاف.

ل جه م هن نقش و قۆناغان وه ها دیار بوو کو پیدفی و هه و جه دارییین هه ری کوورین مرؤفاهییبی؛ نه ئه و هه و جه داری بووینه رامانه کۆ بدهینه ژيانا خوه، لی مه یله ک بوویه کو ب ئاواکی ره ها ژيان بۆ رامان مینه. ل سه تسالییبین نافنجی؛ هن کۆلۆنیال و وارگه هین داگیرکری ب ته مامی ژ زه بوون و په رستفانان پیکدهات؛ کارۆ وان نفیژ و داله فه بوو ژسه خمه راتی نه مانۆ و خوه د ناف رکه ه و گرتیگه هین تینکی یین پیس و دژوون ئاسۆ کر بوون و پشته خوه دابوونه په لین که سک و ئاقین شین و زه لال، د ئه فرۆدا ژۆ؛ و ل سه رده مۆ سه تسالییا زانستین پیشکه تی پشته دنیا یه کا تیورییین گه له ک

و قهرقه شه کرنا هه می هه ستا بوو؛ قهرقه شه کرنه کا مهزنا ئه قلانیا بیقام»، ئه و قیزی یا ئارتور رامبوی بزاف کر خوه بکه ته «دزیکه ری راستینه یی ئاگری». ئیرو ژی د جیهانی دا (د ناف ئنگلته را ب خوه ژی) نقیسه ره ک ب تنی ژی نیه شوپه شا وی ب شوپه شا رامبوی بهیته هه قبه رکرن، ته فی وان خوړتین ئه نری ژی کو توورپی و ئه نرین کرنه پیشه یی و یژه یی خوه. ههروه ها ئیرو هه لبه ستفانه کی ساخ نیه جه ساره ته کا پیدفی ل جه م هه بیت وان هه لبه ستان فه هینیت کو رامبوی تیدا ده رپرین ژ بیژ و بیزاری یا خوه دکر: مینا قه سیده یا «هه ژار د دیژی دا» کو هه وار و هیرشا خوه یا هوفانه هه مبه ری خوداوه ند و مرو فان راگه هاند، یان ژی ئه و که قالا دژوارا پیژه ئا نه ساخ د هه لبه ستا « فینوس ئانادیومین» ئه و ل مالکا وی یا دووماهی یی سوژی دئارینیت و هه ستان سه روبن دکه ت.

لی ئه و نه ئومیدی و سارفه بوونا رامبوی هه ست پئ دکر هه مبه ری ژیانئ؛ ئه گه ری ئیکانه نه بوو مه زناهییا هه لبه ستین وی بکه ته قه بوخواستن بو وان که سین ب چاقه کی دی به ری خوه ددانه هه لبه ست و ژیانئ. ژبه رکو تیگه هئ وی بو پو لی هونه ری هه لبه ستی دجیهانه کا تژی بیژ و بیزاری؛ وه کی چاوا ل «نامه یین خیفزانکی» خوه یا کری ئازارنده کا مه زنتر بخوه قه دگریت.

هه لبه ست ل جه م رامبوی
ئالاقه ک نه بوو بو ئیخسیرکرنا
گه ردوونی د ناف رکه ها فورمی
دا، ههروه ها ریکه ک ژی نه بوو

هه لوه شیانا ژیا نا مرو فاهی یی ئیرو کیتر و زیده تر نینه ژ هه ر سه رده مه کی ده رباز بووی، و نه چارمانا مرو ف، خوداوه ند و دیموکراسی و زانستی-کو ئه ف شوپه ش ب خوه دژبه ری وان هاته راگه هاندن؛ نه چارمان و کیمشیانیه که مه دیت و مه ناسکر هه ر کو خوداوه ند و مرو ف و دیموکراسی و زانست هاتنه فه دیتن.

شوپه شا راستینه ل هه مبه ری
ژیا نا مرو فاهی یی شوپه شا جانی
مرو فاهی یی ب خوه یه، ئه و نه قیان
و بیژکرنا جان و رحا ب خوه یه و نه
رکمانیه کا فه لسه فی یه.

هه تا کو شوپه شا راستینه ل جیهانا نوو ده م فه بینین پیدفی یه بو نقشی توره فانین به ری نها فه گه رپن. ب کیمانی بو سه رده مئ وی خوړتی دلکو فان کو ب کیمانی پینج سالان ژیا نه کا هه لبه ستفانی یا تژی ب ریقه بر ل به راهی یا سالی هه فتی یا ل سه تسالی یا بهوری، و ل دووماهی ژی ئه وی شوپه شه ک ب سه ر وی هونه ری به رپا کر؛ ئه و هونه ری د بنه تار دا ئالافی وی بوو ژسه خمه راتی راگه هاندنا شوپه شا وی ب خوه.

ئهم ژ نرخ و بوهای سارته ری و مالرویی؛ یان ژده ستدایئ ویژه ی بمخابنی فه ئه لیر کاموی کیم ناکه ین هه که مه گو ت شوپه شا وان ب ته مامی شوپه شه کا زه ربه هتی و هزری بوو ل ده مئ هه قبه ر بکه ین دگه ل وی هه وار و قیزی یا پیکه نوک و سوژدای، کو خوه سه ته کا وی: «شیلی کرن

بۆ ره قينى ژجيهانه كا رپهت كرى.

لئ به لئ رامبو مينا «جاك ماریتان» دبیژه: «ئهو ب زانابوون و فیان و هوشمه ندى فه خوه ب شهرت و مهرچین مه عریفه و ئەپستیمۆلۆژیا هه لبه ستی فه گریدا بوو، کو داخواز و خوهسته کین دژوار و فه برن هه تا داوی ئاستی هو قیتی، و ئهو ی ژبوونا گه نجینه یین رح و جانان لینگه پین کر و تهف پیکین قه ده خه دانه بهر خوه؛ پیکا ریگر و چه ته یین له ههنگ و شه رفان».

ئه فه په یقین توند و ئەنرینه و ب توو پوه بوون هاتینه کرن، ژبه رکو کاتۆلیکتیا ماریتان دهر ویش وه ها هه ست پی دکر کو رامبو نی و مه ره مه ک بزافکار هه یه ژبو ی بکارئینانا هه لبه ستی دهره قی باوه رمه ندى یا دیری کو گه ره که ئۆل ب ته نی وه ره بکارئانین وه ک زالبوون و بلندفانی ب سه ر په یقن دا، ئه فه هه وله که ژ په نگ هه ول و خه بانا پرۆمیتیبوسی ژبیخه مه ت دزینا ئاگرى خوداوه ندى؛ بیمنه تی خودی. و ل دور قی چه ندى ماریتان دبیژه: «دینبوون و دیناتییه؛ مرو ف و هیقی بخوازه کو ب ته نی هه لبه ست د جانى وی دا بژیته»، ژبه رکو هه که جان ته نی هه لبه ستی بخوه فه بگریته بی چ تشتین دی، و «چ که س ژى نه بن تشتین دی داخواز بکه ن و د نا ف دا چ به ره نگاری و به رخوه دانه ک چى نه بوون؛ وی چاغی مه یل و چه زفانییه کا مه زنا مه عریفی شین دبه، چه زفانییه که وه ها مرو فی ژه می خیز و خه یاله که میتافیزیکی و ئەتیکى فالا دکه، هه تا وی ژ جه سه د و لاشى وی ژى قه دماله».

ل قیری ماریتان دهر برینا «مه عریفه یا قه ده خه» ب کارئانینه، لئ دیاره کو مه به ستا وی «مه عریفه یا قه ده خه» به.

ئه فه گینگه شه به کا سهیره هه که مه هزر و ته خمینا خوه تی کر: ژبه رکو ئالیی ئیکن فیلسوفی ئیکانه یی کاتۆلیکه ل سه رده می مه، و ئالیی دووی ژى دوو نامه یین زارۆکتینه؛ خورته ک به ری یا نیزیکی سه تسالان و د ژى یی خوه یی هه فده سالیی دا فه هاندينه. دگه ل هندى ژى دانوستان و گینگه شه ئاوايه کى راستینه بخوه فه دگریته-راستینه یه؛ نه ژبه رکو ئه و سنیله یی نووگه ایی؛ د وى سالی دا یان پشتی وى سالی و سالا د دو یقرا؛ هژماره ک ژ هه لبه ستین خوه یین نافدار و ئا فراندی فه هاندى و جیهانی ئه و ب گه رمی فه خوه ند و همیز کر، لئ ژبه رکو هه ردوو جه مسه رین نیقاشی راستینه و د هه مان ده م دا دژبه رن-و هه روه ها هه ردوو ژى پیکى ناده نه هه فدوو و هه بوونا هه فدوو رپهت دکن. جیهان و ئهو ی هه فدی جیهانی وه که خوه زا ژه ه ف جودانه و نابه هه ردوو ب هه فرا هه بن.

وه که دن؛ رتم و تونا هه ردوو ده نگان ژى جودا و نه له ه فن، نامه یا ئیکى یا رامبو ی ژ دووان، کو ل سیزده ی گولانا ۱۸۷۱ئى بۆ سه یدا یی خوه یی به رى (جوړج ئیزامبارد) نقیسی یه، تام و تونه کا سخیرکی و زرته کی بخوه فه گرتی یه؛ ده ما کو تنگژینا ماریتانی توند و توو په یه: «هئ سه یدا؛ جاره که دی ل خوه میزه که! تو ب هه می ژیا نا خوه ده یندارى جفاکیتى: ته بخوه ئه فه گوته من... و ئەز ژى ده یندارم، ته گوته: من خوه وه ها مانده ل کر مینا شلاتیه کى مه ست و سه رخوه ش... پیکین بیره و شه رابى تینه بهر من... و ئەز ب قى یه کى ده یندار و منه تبارى جفاکى مه...». هه ندى کو نامه یا دووی یه؛ کو پشتی دوو پوژان بو (پۆل دمینی)

یه مروّف بیژه «یاژمنقه»، لئ گهره که بیژه «ئهز باوهرم». «ئهز که سه کئی دی مه». یان مروّف کاروبار بۆ دهینه کرن، و ئەو بخوه ناکه: «... ئەفهژی؛ ژبن ئیغبالییا دارئ یه بۆ ئەشکه ره بیت کو ئەو ئامیری کهمانئ یه». و بۆ پۆل دمینی دنقیسیت و دبیزه: «ئهز یی دقه بوونا هزرین خوه دا دژیم، وان دبینم و وان گوهلیدبم».

و پیغه دچیت و دبیزه ئەو تشتئ ب درستاهی دقه ومیت ئەوه کو (ئهقل و زاخئ تۆتال و تهفگیر) هزر و بیرین خوه دهافئیزته دهرفه ی خوه. و خه لک ژئ لپراهاتنه وان هزر و بیران وه رگرن و دهرفه تئ بدنه ئی کو کارلیک و بهوژتی هندوری وان به... لئ نها دبینن کو ئەو ب خوه دانهر و ئافاکار و ههلبه ستفانین ئافرینه رن.

نه؛ نه خیر.. ئەو تشتئ گرنگ وه که ئەرک بهیته کرن ئەوه کو مروّف ب بیته خیفزانک: خوه بکه ته خیفزانک. و چاوا ههلبه ستفان خوه بکه ته خیفزانک؟ ئەو ب ریکا هه لیخستنا قه رقه شی و شیلیکرنه کا پرژد و پلانکری بۆ هه می هه ستان- بۆ هه می ره نگین ئەقینئ، ئیش و ئازاران، دینبوون ژئ ئیشه که ناهیتته ده رپرین، ئەو ههوجه ی هه می باوهریا خوه یه، ههوجه ی هیزه کئی یه سهرفه ی ئاده میبوونئ، ب قئ ژئ دبیته زهلامئ هه ری نه ساخئ مهزن ل سه ر پرووی ئەردی ژیا بیت، دبیته تاوانبارئ هه ری مهزن، تاوانبارئ هه ری له عنه تی. و وه ها دگه هیته نه په ن و فه شارئ، ئەو دئ گه هیته نخیف و فه شارئ، و هه که ئەو وه که نیف دیناتی؛ ل دوماهی یی زانینا خوه یا دیتنی وه ندا کر و ژده ستدا، وی ده می ئەوی قه دیتییه و هه و...!

ههلبه ستفانئ خوژت و هه فالئ ئیزامباردی نفیسی یه؛ چقیلی یا وی هه نک ژ نامه یا ئیکئ کیم تره؛ لئ تۆنا تنازکی و سخیرکی تیدا وه کی خوه بوو، ته فی کو ئەو سخیرک و تامساری گریدای رامبوئ ب خوه و وی که سی یه نامئ بۆ قری دکه: «ئهز گه له ک پرژد بووم کو ده مژمیره کئ ژ ویزه یا نوو بۆ ته فه راهه م و هه لیخه م. و دئ ب سه ما و سازفانییه کئ ده ست پیکه م کو ئیرو نرخ و بوها یا خوه هه یه (پیتنازییا وی یا رامباری «سترا نا جه نگه کئ پارسی»). ئەوا نها مینا تیکسته کا په خشانکی یه ل دۆر پاشه روژا ههلبه ستئ».

ئهفه ئەو گوژاره ئەوا ماریتان بهرچاڤ دکه ت د گونه هبارکرنئ دا- و نه قالایه ژداده مندین. ژبه رکو

رامبو بۆ پۆل دمینی دنقیسیت و دبیزیت کو ههلبه ست گه له ک و گه له ک ژ وی هندی مهزنتره بکه قیته رهوش و په رگاله کا وه ها

ئیرۆ که تیئ. هه ر ژ سه رده مئ گریکان کو ههلبه ست «ژیانه که گونجیا و هارمۆنیک» بوو، د جیهانئ دا ته ئی «په خشانه که سه روا دار، فه هینۆکه ک تنازکی» بخوه ره ئانی، و چ گاڤا ته سه روا یین (راسین) ی را کرن و دیرکین وی تیکه له ی هه ف بوون؛ ئەو (چقیلتییا قه به و بیه مپا) ئیرۆ نه دهاته ناسکرن. و پشتی پرسینی «ئەو یاری ب خرابی به رده وامه» هه تا سه رده مئ پۆمانتیکفانا ژئ. بۆچی و چما؟ «ژبه ر گرنگی یا ده روونئ ساخته». و ل دۆر قئ بۆ ئیزامباردی دنقیسیت و دبیزه: «ئەو گه له ک شاشتی

لې ټو چ ټاگره که ژ ټاسمانی دهیته دزین و مروّف ناگه هیتې ب رېکا زه بوونی و شکه ستی و په رستقانیی ل هم مبره ری قناره یا دیرې؟ و ټو چ ټاسمانه ټووی دز ناگه هیتې بیی هم می ټاواپیڼ ټه فین و ټیش و ستم و دینبوونی- و هه ستی پیڼاکه ت تنی وی ده می نه بیت کو هه ستین وی ټالوز و ټیکشیلایې؟ ټو چ نه په ن و نه دیاره ب قی رېکې نه بیت ناهیته ټه شکره و ټه دیتن؟.

ټه ف هه ردو و نامه پیڼ هان به سن بو ټیکدانا هه ر که سی وانا ټه خونیت و بیژیت کو نفیسه ری وان ته نی خورته کي هه ټده سالی نه بوویه و هند، لی ټو د هه مان سال دا کو ټیدا هه ردو و نامه نفیسینه دبته ټیک ژ هه لبه ستقانی هه ری مه زنیڼ ټه ورپا. و هه ردو و نامه به لگه پیڼ ټیکانه نیڼ بو ټه فی چه ندی. ژ بهرکو ته فی وان ژی؛ خوازه و میتافوره کا ناقدار هه یه راما نه کا خه مبار دده ته وان په یقین هه ری ب ساز و سه ما. کو پشتی وان نامه یان رامانی وان ب قورسی بجیه اتن د ژیا نا کورت و دژوارا هه لبه ستقانی دا.

هنديکه خوازه و میتافوره، ټو خوازه یه د ناف قه سیده یا رامبو ی ب نافی (گه میا مه ست)، ټه وا کو پشتی چه ند هه فتی؛ یان چه ند مه هان ژ نفیسینا وان هه ردو و نامه یان ټه هاندی. ل ټیری، دهر پرینه کا مه زن و قه به هه یه کو وان نه فیان و هافیتین نه خری و ده ستیکی و وان گو تین پره ش و تری بخوه ټه دگریت، و فورمی وی پی ترش و تنگزی؛ گونجیانی د نافه را وان دا به لاف دکه ت. و (ټه ز) ی هه لبه ستی گه میه که خوه د نافا وان روو بارپن سرت و دژوارا دهه لافیتیت و وه ریسقانیڼ گه میی

مروّف وی شیوازی ناس دکه ټه وا ل ټیری هاتییه په پره وورکن. یان ژی ټه و دزانیته و هه ستی پیڼدکته و وی زانیڼ و هه ستی پیکرنی رته دکه ت، ژبه رکو به یان و خوه یابوون عه بیدار و ب کیماسی یه، ټالیی سوزی ژی تشته کي نه گه هشتی و بچووکینی هه یه مینا دهنگی زر و زفری سنیله کی. هه تا رامبو بخوه ژی شیا وی نه مه تتقی ب بینیت. ټه و ل پشت ماسکن زمانه کي سخیرکی به رقه فانیی ژخوه دکه ت هه مبره ری دیمینی. دهره فی ټیمبازدی ژی؛ ټووی کو باشر دنیاسیت، ټه و ب جه ساره ت ټه رادگه هینیت: «ټه ز خوه پیس و کریت دکه م. بوچی؟ من دقیت ټه ز بیمه هه لبه ستقان و دخه بتم کو خوه بکه مه خیفزانک. تو چه جاران قی ټیناگه می، و گه له ک زه حمه ته ژی بزنام چاوا بو ته شروفه بکه م. ټه و ټاریشا گه هشتن یه ب نه دیار و نه په ن و نخافتیافه ب رېکا ټیکشیلانا هه می هه سته وه ران...».

دگه ل هندی، سه رباری کو ټه ف ده نگه ده نگه کي سنیله یه؛ لی تشته ک ټیدایه ل دهره فی سینورپن سنیلتی. تشته ک ټیدایه ب مه به ست و سوز و گه رماهی، تشته کي مه ترسیدار: مروّف ژی ټه و نیگه رانی و نه ته بتینا ل جه م ماریتانی بو وی یه کي

ټیدگه هیت. ژبه رکو **هه لبه ست ب دیتنا**

قی هه لبه ستقانی هونه ره کي

ویژه یی نینه، لی دیتنا نه دیار و

ټه شارایه. و هه که دیتن هه می رامانیڼ خوه ژده ستان ژی پشتی کو گه هشتیه وان نه دیار و نخافتیان، چه نه بیت وی ده می ټه و هاته دیتن!- ب قی ژی هه لبه ستقان ب راستا دبته دزیکه ری ټاگری.

مامكان دكەت، وان دىينيت و خه ونا پښه دىينيت و ل په ی وان دده ته پښه دگه هپته په پرافى: ل سهر ژهنگى وى ئەفينا مه هاندی د بن ئافى دا، ل سهر ئەلندى په رواز مينا په فین كه قوكان، ل سهر وى پوژا نه فى و ب چرىسه تین زاهدان گهماردای، ل سهر شياربوونا فسفورى دهنگيژ، شياربوونا وى يا شين و زهر ل سهر فلورايدى نايين باوه ركرن، كووراهييين ههلدير، يين سووتارى؛ كو مارپن مهزن ژ بنه دارپن له رزى دكهفن و مورپيان ئەو خوارنه، دكهفن و دخه ندقن، ب سهر وان ماسيین دسترين، ب سهر ليمشتين گولئ ده... و من تشت ديتن؛ يى كو مروف هزر دكهن وان ئەو ديتنه.

ئەفە نه خوازه و ميتافورا وى وه غهرى يه؛ كو سهردهمى رامبووى و ههموو سه دسالى يا ئەو تيدا ژياى پى مهنده هوش و هيبه تى ماى، ژبه ركو ئەو نه گهميه ك دهرپافانه، لى گهميه ك شق و په ق و په ريشان و بى له نگره. و ئارمانجا وى ژى نه به ره ف وه لاتنه كى خواهش و به دوه ل پشت دهرپايين دوور، لى مه رهم و قوناغا وى دهرپا ب خواهيه، و سهرنه گرتا وى-چونكى د ئەفنى قه سیدی ده ژى حهز و ئاره زوو سهرناگرن-نه شيان و سهرنه گرتا گه هشتنى نينه، لى سهرنه گرتا خه ندقيني يه د نافع كووراهييين چرىسه تدا. ژبه ركو راستى و هه قيقه ت وه كه چاوا گهمى يا رپبه رزه ب دژوارى قه خواهيه و ئەشكه ره دكه؛ كو پشتى ههموو وان گهر و داگه ران-پشتى ركمانى يا وى و پيسبوونا وى ب ده موگافين ئەلكتريكى د نافع باگه رپن تيرمه هى ده، و پشتى هه ژوهوژ و له رزينا وى ههمبه رى هيچ و هه وارا هه سپين دهرپايى و زقروكين مهزن، ل

وى به رنادهن-ژبه ركو هندی يين سور ب تيرين خواه ئەو ب ستوونين بوياعگرى بزماردانه. لى (ئەز) ب ته مامى خواه ب دهرپافاناهه هاى نادم. رووباران ده ست ژمن به ردان كو ب كه يفا دلئ خواه ئافزه نيین بكم وهك (ئەز)، و هه كه دهرپا كومان ل من بيخه وهكى چاوا ل گرافان دده-كوملين كيفگه شى و سهر كه فتنى-وى ده مى (ئەز) مينا ته په دوره كى (فلين) ل سهر وان سپه لان سه مايين دكه م ئەو يين ديژنى فراكين قوربانين نهمر. و (ئەز) ده يممه راکرن؛ كه ر مينا مه ژى يى زارويه كى، دهرپايى ئەز قه شوشيمه ژ به قه مين مهى و قه ريشانئ و ئەز ژ مه نگره نه و له نگرى خلاس كرم. و ل دووماهى يى دى (ئەز) ل قه سیده ها دهرپايى قه شوم-ئەو دهرپايا وهكى شيرافى خه ملاندى ب ستيران؛ ده ما هن جارن تنگژى و تويكشینه كى دخه ندقينيت، و دكه ته په له خه كى سهر افكه تيين به هتى ژيان لى هاتيبته زه فترن.

د ئەفان ههمى خوازه و ميتافورين دوور و دريژ دىينين كو ئەو قايغك و گهمى به ركاره نه كو بكه ر، ژبه ركو وه ريسقان ل به راهى يى وى رادكيشن و پاشان رووبار وى ههلدگرن و دهرپا ژى پال و پيل. ئەو مينا ته په دور و قوربانينه كى يه. ئەو كه ره. ئەو كوره-بيى چافكين پوناھييين وى رپفه بهن. و وى چ مه نگره نه و له نگر نينه و نكاره خواه ئاراسته و هه فسار بكه ت. ب كورتاسى ئەو تهنئ هاتيبه هشتن و ب ته مامى راده ستى چامه ها دهرپايى هاتيبه كرن. و ئەو ده مى ههلدگريت و پالده ت، هه قناسينئ دگه ل ههمى سه ير و سه مهر و بوبه لات و چرىسه ت و كاره سات و كيفگه شى و

بو دکر، میتافورا قهسیده یا مه زن شیا وی تشتی بجهینه و بکه راستی، نهو ژی د چارچوځنی وینه بازی یا ل پهی ههف و بیرئانینا مؤزیکا خوه یا ب وهرار و زندگی. ل ده می کو رامبو د نامه یا خوه یا ۱۳ گولانی دانوستانی دگهل ئیزامباری دکه کو نهو پریکن وه ل مروځی دکن ب بیهته ههلبه ستفانی ب درستهی، نهون کو ب بیهته خیفزانک، و ریکا گه هشتی ب خیفزانکیی ژی نهوه دهلیفی بدهته ههستین خوه تیکهله لی مهستبونا تیر و تژی و نه ساخی و گوهنیلی و ژههری ب بیت، نهو نکاریت ب نهفی یه کن که سی ئیول بکهت لی دکاریت حهز و مهنده هوشی یا وان بنازرینیت. دگهل فی ژی ل ده می که له خی گه می یا رهنگ سنوبه ری سیپه لین ئافا که سک شهق دکهت، نهو گه میا مهست کو به قه مین وی مه یا شین و قه ره شیانئ ژخوه قه دمالیت و دشوت و خه لک و له نگره ری هه لدگریت و که له خی خوه بی که سپره و هه ژوهوژ د ناف چه پ و زفرؤکان بجیده هیلیت، هنگی مروځی ژ مه به ستا (ئینید ستارکی) تیدگه هیت ل وی ئاخافتنا وی دا کو ئارمانجا رامبوی مینا (سرووشه کا سحر و نه فیوون) دده ته ناسین. و ل ده می رامبو بو پؤل دمینی ل دؤر گه هشتنی ب نه دیاری ب ریکا مهستبوونئ دنقیسیت؛ هنگی نه قل و ئاوه زنی مروځی به رهف ههک فه لسه فین مری قه دچیت. لی ده می که له خی گه می یا بیچاره د قهسیده یا (ده ریایا ب ستیرکان برسقی) دا خوه دشوت، مروځی دکاره وی نه دیار و کاکلؤکا وی تیپگه هیت. ههروه ها بزانیته کو حهز و ئاره زووا ههلبه ستفانی خوه د ناف ده ریایئ دا بشوت و د ناف ده ریایئ دا بخه ندقیت، تیئحه زه کا ویژه بی

داوین نه شکره دکه کو سؤزا وی هیژ بو نهو روپا لی دده؛ بو نهو روپایا خؤدان چه پهر و تخووبین که فنار: «نهو روپا، کو مروځی نکاره دلی خوه ب به ته بیتر ژ ئافه کن، نهو ژی ئافا بیرمه کا سارا په شی قوله، نهوا ل ده می ئافابوونئ زارویه کی خه مگین ل هافا وی ل سهر چیچکان روودنی و قایغکه کی بچووک؛ نازک نازک مینا په لاتینکه کا گولانی؛ دئیخه ناف وی بیمره گه نی ده». «من ئارخاپیلین رهوشه ن ب ستیران و نهو گراف دیتن؛ کو ئاسمانین وان یین مهست بو کاروانیان فه دبن. هنی ئی ی بی ژمار بالنده یین رهنگ زپرین؛ هنی ئی ی کاملانا پاشه پوژئی؛ یا ژوه فه هون دکارن ل نه فان شه فین هه پرمی و بی سکونهت پرازن؟ لی نهف یه ک راسته، و نه ز زیده گریم؛ کو ههوجه نه دکر...».

(خوه زی بنی گه میا من تیک بیا؛!- و نهز

که تبامه ناف ده ریایئ ده!)

ل گور دیتنا وان که سین گومان

دکن کو ههلبه ست دکاره بیتر

ژ په خشانئ بیژه، بلا نهو ته نی

(نامه یین خیفزانکه کی) و

قهسیده یا (گه میا مهست) پیگه

قه خوینن. ژبه رکو نهوی مینا خوه هه لکیشان و

که لا سنیله بوونئ د وان ههردوو نامه یان ده دهاته

بنافکرن؛ د ناف وی قهسیده یی راست ده رکهت،

راستییه ک کو نهی مانده لکرن. و نهو تشتی کو

هه فوک و ده رپرینن میتافیزیکین په خشانئ ئامازه

تۆرەیی نیه وهکی چاوا ل بهراهیئی خوهیا دکەت. و ههکه ئەو خوازه و میتافۆرا د ناف (گەمی یا مەست) دا تیۆری یا رامبۆی ل دۆر ئالۆزکرنههستان ریالیت و واقعیهتهکا دیارکری ب بهخشیت، ئەفه ژیا نا وی وهک ههلهبهستفان ریالیتهک جودا بوو وهکه شیوان، چونکی ئەو میتافۆر خوهگریدانا وی ب وان دیتن و بوچوونین دیارکری خوهیا دکەن چ وهکه سوحبەت و چ وهکه پهتکران- و چی دیت بۆدلیئر ئەو ههلهبهستفانی ژهه میا بیئر باندۆر ل سەر رامبۆی ههبوو باشتین نمونه بیت ل سەر ئەفی چەندی. بۆدلیئر ژى وهکه رامبۆی باوه ریا وی وهسا بوو کو نه دیار و نخافتیهک ههیه و ل سەر ههلهبهستفانی پیدفی یه بخرهتیت ژ پخه مەتی ناسین و ئاشکران وى ب ریکا فه کرنا دافزک و ئاسنگههین ئەزموونا ههستمه نديين، لهوا ئەو ژى مینا رامبۆی گرنگیهکا مەزن دا خهوانان، دگەل وان خهونین ب ریکا مەستبوون و سربوونین جودا جودا تینه دیتن وهکی چاوا ل (بهههشتین چیکری) دا بهس دکەت. لى بۆدلیئر رهوشین مەستبوونى ب ئاوايهکی پهسن دکە کو وان پهت بکه. ههلهبهستفان ژى وهک کاره کتەرى فه کرنا وان سیمبول و گروڤ و نیشانان ئیخانەتی ل خوه دکە کو بهرى خوه دده وان رهوش و ریکان، ژبه رکو ئەو دهنگى ب گه وری یا وهگرى هۆشبهرى ل ده می گه شفه دان (ئیشراق) ئى پى ههوار دکە؛ ئەو دهنگى وی ب خوهیه، بهههشتین چیکری ژى بیگومان ئەو بهههشتین چیکرینه. ب ئەفی ئاواى بۆدلیئر دبیزه کو هەر زلامهک په رگالا ژیا نا خوه ههلهنگره و ههول بده ژى ب پهفه، ئەو دخوازه جانى خوه ب فروشه.

بیگومان رامبۆی باوه رى ب ئەفان هۆشدارییان نه کر؛ ئەفه ههکه وی د بنه تاردا هزر تیده کریت. ئەوی ریکا بهر ب ملیۆنان تهیر و تهوالین پهنگین دزانى، پهفین بهر ب کاملانا پاشه پڕۆژى، و چ تشتهک ل ئاسمان و ئەردى ل بهر وان نه دبوو ئاستهنگ. ئەوی وهها دیت خوه پیس بکه، لهوا ل بهراهی یى ل شارلفیل و پاشان ل پاريسى ئەو تشت کر. فه کۆلینا ئینید ستارکی (نۆرتۆن ۱۹۴۷) وى چیرۆکا جوان فه دگپه، بیگومان ئەو ژ هه می چیرۆکین دیرۆکا ویزه یی هه رى چقیل و زقییر و تامساره: ئەو فهلیته یى کۆلانى یى پیس و په لۆس پشتی دوو ههفتیین سار و تزی برسبوون د نافه را دووماهی یا سباتى و دهستپیکا ئادارى ل سالا ۱۸۷۱ى ژ پاريسى فه گه ریاى، ل کۆلانا دپه شی و ئاخفتین کریت و جفین و ترانکی ل پيش فه هوه خانه و دیران دکرن، شه راب د دزی و په بن و ئۆلدارین دیرى دئیشان، ل سەر دیواران دنقیسی (مرن بو خوداوه ندی)، و ل سەر ته خچک و کورسیکین پارک و باخچه یین گشتی ژى تشتین خراب تر، ئەو ههلهبهستفانى تۆلازى شه رۆکی کو ل ئیلونا سالا ۱۸۷۱ى ل سەر بانگا پۆل فیلینی چوو پاريسى کو ده سالان ژ وی مهزنتر بوو، ئەوی فیلین بره گه پرهانه کى بو گه لهک مهیخانه یان و شه رابا ئەپسنت فه خوارن و کارین لادانا گوھنیللى ژى، ئەف یهک بو جهی هه تکچوونه کا مەزن ل تاخه کا پاريسى کو چه ند کریارین کیم نه بن وهکه پرسین هه تکبه ر ناهینە ژمارى. ئەو گه ر و پئینگی ل دووماهی یى ئەو گه هانده به لجیکا و پاشان له ندهن و فیچا بروکسه ل کو وی ده می ب سه ده ما وى تاوانا سۆزداری رامبۆ فه گه رى یا بیستانا دایکا خوه و گولله یهک د ناف

دیتین، نه تهنی ژئی بیزار و تووره

بوون، لی وان ههست ب ئالۆزی

و نیگه رانیی ژئی کر، ئەفه بوو لیۆن

قالاد ل دۆر وی دبیژه: «... ئەو ههلبهستفانهک پر مهترسیداره. دوو دهستین مهزن، دوو پی یین مهزن، دیمهکی گهلهک زارۆکتی وهک پهنگورووین تۆلازهکی سیژده سالی، دوو چافین شینی تاری! ئەفه ئەو خۆرته کو ناشۆپا وی تیکههله ژ هیژهکا مهزن و داروخیانهکا وهها مرۆف نکاره د خهونی دا ژئی تهخمین بکه، ئەو خۆرتی ههموو ههفالین مه ساویری کرن و ترساندن... ئەو ئەهریمه نهکه د ناف زانایان!». ئەو تشتتی بوو سهدهم ساویری و هیبهتی یا وان نه تهنی هۆفتی یا وی کورک گوندی و خودانی دیم زارۆکتی و چافین شین تاری بوو، لی چفیلی و تامساری ژئی بوو دگهل وئی هیژا ناشۆپی کو سهرباری ههه تشتتهکی دی بوو ل جهم وی. وان ههست ب ههبوونا هیژهکا خورت و، ب زیرهکی و زرافستویری و خوهپاگریی ل جهم وی

گوشت و دهمارین لهپی وی، ئەف بوویهر بوو فیرلین پی کهته زیندانی. ل دۆر ئەف چهندی ژئی (لهپیلیتن) ههفالی فیرلینی وهها دهرهقی پامبۆ دئاخفه: مرۆف دگههه وئی باوهری کو پهفتارین پامبۆ ل وئی شیفخوارنا دوماهی یی پهژراندی و جهی خوهشحالی یی نهبوون، ل وئی خوان و شیف میدهکا (زلامین تهشقه لچی) کو وئی رۆژی کهنکهنه و گرگین ههلبهستا نوودهما فهرهنسی بهرههف بوون؛ بانقیل و هیردیا و کوپی، پامبۆ ژئی وهکه میهفانن فیرلینی ناماده بوو، ل ویری پامبۆ تهفلی ستراندنا ئیکاردی ههلبهستفان بوو تیکستهکا وی بوو دگهل ریتمی، کو ل دوماهی یا سهروایا ههه دیرهکن پهیفا (مهرده/ ئانکو بیژ) دگۆت، و ب دهستکی شیرئ فیرلینی هیژ کره سهه کهسهکی ئاههنگفان ل دهمی بهیژسه ههولدا وی بیدهنگ بکه.

لهوا ئەو نفیسکارین ل زفستانا

۱۸۷۱ی و سالا ۱۸۷۲ی پامبۆ

دکر، ئەف پەسن و سالۆخەتە بوونە سەدەم کو ژۆ
 بترسن، دیسان هەفدژی یا د نافبەرا چقیلتی یا وی و
 رەنگوڕووئی وی یی مینا کچکان ژۆ سەدەمەکی دی
 یی ترسا وان بوو. وان زانی کو پیسی و گەندەلی یا
 وی ب خوەست و فیانا وی ب خوەبوو، و زانینا وان
 بو وان جوۆره فارپیوون و کیماتیان، د هەمان دەم دا
 فەیتییه کا مەزن و فەیتییه کا بچووک ژۆ بوو. ژبەرکو
 ئەو نەتتی قوربانی یی خرابیی خوەبوو، بەلی د
 هەمان دەم دا ئەو ئافرینەرۆ وان خرابی یا ژۆ بوو:
 «ئەهریمەتی د ناف زانایان»-ئەهریمەتی خۆرت.

ئەفە زانینا فەبەر بوو و هەر وهکی خوە ژۆ مایه،
 ژبەرکو هەر تشتی ل دۆر ژيانا رامبۆی هاتی یه
 زانین و هەمی پاشمایین هەلبەستین وی؛ ئەوین
 وی فەهاندين بەری چوونا وی بو پارسی ل
 ئیلونا سالا ۱۸۷۱ی وەها ددەن خوەیا کرن کو
 ئەف کورکی قاری گوهیتل و فەلیتەیی مەیاخانان
 و ئەو خیفزانکی کو قالد و لیپلیتی و هەفدەمین
 وان هەردووین رامبۆ ناساندینە؛ دبیزن رامبۆ
 کەساتییه کی ب پلان راجاندی بوویه: کەسایه تییه ک
 ل سەر رەنگی (خیفزانکی) ب زانابوون هەردوو
 نامە فەهاندينه، کو چۆ دبه ئەو هەر نەبیت
 (لیتەر دو فۆبەنت). قاریبوونا گوهیتلی چەند
 تەرزە کین سەیر فەدگریت، ل ب ساناهی ژۆ نینە
 مروّف هزر بکەت کو زلامەکی قاری ژلای گوهیتلی
 فە چاوا دکاره (ئیقاریا ئیککی) یان (ل سەر مۆزیککی)
 وەها فەهینە، ئەوین دیرکین وان یین دوماهی
 بقی ئاوايينه:

ئەز، ئەز ب دویف کچکین چەلەنگ دکەفم

ل بن دارا کەستەناین:

ئەو ژۆ یی دحەسن و
 ب کەنیفە ئاقری فەدەن،
 و چاقین وان تژی تشتین نازرینە.
 ئەز بخوە تشتەکی نابیزم،
 لی ل پەنیرا گەردەنن وان میزە دکەم
 دەما پۆرا وان تیکرا دنالییت:
 و چافدکەمە دریزبوونا وی پشتا سپەهی
 ل بن وی فیستانا تەنک
 ل بن پیلکی گروفر.

چەند بلەز
 پیلاقین وان یین بچویک و
 گۆرەیین وان دکەفنه بەر لەپین من،
 چەند بلەز
 لەشین وان دەینە دخەیا لا مندا
 کو ب تایە کا شرین دسوژن.
 ئەو ب کەنیفە شکا ژمن دبه ن و
 ب دەنگەکی نەفی دگەل ئیک دئاخفن..
 ل دەمی حەزین من یین ب هەفسار
 ل دۆری لیقین وان دگەرهن.

رامبۆی ئەفە و چەند فەسیدەیین دی ژۆ هەینە
 ل دۆر هەمان مژار؛ کو ری تی ناچیت خودانی وان
 شەیدای قیرلینی بیت. ئەفە ژۆ فەسیدا وی یه ب
 نافی « ل فەهوەخانا کەسک»:

ب دریزاهیا هەشت رۆژان

گۆشتی سپی و پیفازی دگه ل بیهنا سیری،

و بو من کۆده کا مهزنا

بیره یا سه رکه ف ئینا؛

کو ب داڤه کا تیروژکا ده رهنگ

زاخ و زیړین بوو.

هه که رامبو قاری گوهنیل

نه بیت ب سه ده ما کیماسیین

گلاندان، ههروه ها نهو خیفزانک

ژی نه بوویه وهک رهفتارهک

خوهزایی. نهو وهک زارو « خوه وهستاند ب

گوهدیړیی» مینا وی بخوه د « لهس پوئیس ده

سپیت ئانس / هه لهبه ستقائین ههفت سالان) دا گۆتییه،

و ب سالهکی بهری بوچوونا لیون فالادی ل دور وی

کو وه که نه هریمه نی خورت ب ناف کربوو، وی ئانکو

پامبو هی هه می خه لاتین بهریکانه یین خواندنگه ها

فرمی ب دهسغه ئینا بوو، نهو ژ قوتابخانی هه تا مال

مه دالیایین نه کادیمیایین و قهفتین گولا و پهرتووکین

خه لات یین ته وزاندی و بهرگپوش ب چه رمین سو،

نهوی سوژ و پیخوه شبوونا هه موو وه لاتیین شارلقیل

ب دهسغه ئینا. و پشتی چه ند مه هان ژی ب سه ر

وئ سهرکه فتنن قه، ده ما ژ مال و ژ وئ ژنا جوتکارا

توند و دژوار وهک ئاسنی (دایکا خوه) په فی، وی

دهمی نهوی سینورین وه لاتی به لژیک وهک زه لاهه کین

فهلیته و کولانی ده رباز نه کر، چونکی جهنگی سالا

۱۸۷۰ ل باژار و زه فی و گونده وارین ده ردور ب

گرانی به لاف ببوو.

من پیلافین خوه

ب ئاسنی جاده و کولانان مه حاندن.

نه ز چومه شارلروا و

ل قه هوه خانا که سک

من سه نده و یچه کا ب نفیشکی و

گۆشتی به رازی داخواز کر،

چنکه نائین نه رم

دگه ل نفیشکی و پرتین گۆشتی؛

نیف سار و نیف گه رم.

نه ز که یفخوه ش بووم و من پین خوه

ژبن میزا که سک ئینا ده ر،

و من بهرئ خوه دا

وینه یین بچویکین ساده

یین نه خشاندی ب پاته یین خه ملین،

پا تشته کئ جوان بوو

ل ده می نهو کچ هاتی

ب هه ردوو مه مکین کوبار و

چافین خوه یین گه ش.

کچکه کا وه سا

پتر ژ ماچه کئ هه وجهیه کو بترسیت،

ب که نیفه هات و پارویکین نفیشکی و

گۆشتی هویرکری یی گه رم

ل سه ر سیئیکه کا په نگین بو من ئینا،